

KURIKULARNE DILEME

JUTRANJI SPREJEM

Strokovne delavke zjutraj otroke predvsem toplo sprejmejo in če je potrebno, tudi pomirijo. Po tretjem letu se starši z otrokom lažje pogovorijo in poslovijo, zato je pomembna možnost umirjenega poslavljanja.

HITRO SLOVO

Kadar strokovne delavke ocenijo, da otroka slovo od starša zelo vznemiri in da je vznemirjen tudi starš, predlagajo hitro ločitev. Takšno odzivanje je zlasti primerno pri mlajših otrocih, kadar se otroci zelo težko ločujejo od staršev, niso pa še dovolj čustveno zreli, da bi začasno ločitev racionalno sprejeli. To storijo takrat, ko izkoristijo že vse ostale možnosti. Navadno težava traja krajši čas.

EMPATIČNOST IN SENZIBILNOST

Včasih nekateri starši menijo, da posamezne strokovne delavke niso dovolj empatične in senzibilne.

Običajno otroci, zlasti starejši, pri jutranjem sprejemu ne potrebujejo pomoči, potrebujejo pa prijazen sprejem. Empatičnost ali zmožnost vživljanja v druge je značilnost socialne inteligentnosti in je v vrtcu pričakovana lastnost strokovnih delavk. Vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljic bi morale biti zgled za prijetno in prijazno komunikacijo.

Zelo pomembno je, da so vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljic osebe, ki so sposobne izražati toplino v odnosih z otroki in da so se sposobne vživeti v vlogo otroka. Potruditi se morajo, da je otrokom prijetno, saj je vsak otrok tudi izziv za uspešno delo.

PRINAŠANJE LJUBKOVALNIH IGRAČ

Mlajši otroci radi prinašajo ljubkovalne igrače v vrtec. To je pogosteje v 1. mesecu po sprejemu v vrtec, ko se otroci novinci še prilagajajo.

Ljubkovalne igrače, zlasti v mlajših skupinah, bi otroci morali imeti ves čas na dosegu roke. Igrače, ki jih v mlajših skupinah prinašajo otroci, pomenijo most med domom in vrtcem. Otroku pomagajo pri premostitvi čustvenih težav.

Pri starejših otrocih (nad tri leta) pa včasih opažamo, da prinesejo ljubkovalne igrače, vendar že po nekaj minutah ležijo na tleh umazane in pozabljene. V takšnih primerih je bolje, da otroci ob prihodu v vrtec igrače odložijo na dogovorjeno mesto, kot da so pozabljene celo v umivalnicah in WC- jih.

Nekateri starejši otroci želijo novo igračo pokazati vrstnikom takoj, ko jo dobijo. Zelo težko počakajo dan, dva. Odzivi otrok so razvojno pogojeni in povsem razumljivi.

IGRAČE V VRTCU

Igračo v širšem pomenu predstavlja vsak predmet, ki ga otrok v svoji igri spremeni v sebi željeno igračo. Igrače so osnova otrokove igre, ki postavi okvirno idejo za igro ter vpliva na posamezne oblike igre. Dixon (1992) meni, da za igro otrok potrebuje igralni material ali igrače, ki spodbujajo tako telesni kot kognitivni razvoj. Pri izbiri igrač je zelo pomembno, da se zavedamo, da zelo visoko strukturirane igrače vedno ne spodbujajo otrokovega učenja, temveč ga lahko v določenih situacijah celo zavirajo. Tak primer so veliki dojenčki, ki se oglašajo z »mama«. Kaj se zgodi, če bi otrok želel prevzeti vlogo očeta?

Vanderberg (v Almqvist, 1994) povzame po različnih strokovnjakih, da je lahko vsaka igrača orodje za učenje, dokler spodbuja sposobnosti, ki se jih otrok želi naučiti. Otrok je namreč tisti, ki odloča o tem ali določen predmet predstavlja igračo, ki jo uporabi v svoji prosti igri ali pa kot pripomoček za razvijanje spretnosti (tu tiči tudi vzrok, da se otroci, kljub številnim igračam, dolgočasijo). Vloga igrač je v različnih igrah različna. Vzgojni pomen igrače poznajo strokovne delavke, medtem ko se ga otrok niti ne zaveda, niti ni to njegov poglavitni namen.

Zvedavi otroci so pogosto nadarjeni in se na nek način razlikujejo od ostalih vrstnikov ravno po vedoželjnosti in originalnih idejah. Zaželeno je, da so v igralnicah ves čas na voljo različne igrače in drugi nestrukturirani igralni materiali (npr. ogledala, škatle, blago, obleke za razne vloge, različne snovi....) Načelo Kurikuluma otrokom daje pravico do izbire in drugačnosti. Naloga strokovnih delavk pa je odkrivanje in podpiranje otrokovih sposobnosti.

PRAVICA DO DRUGAČNOSTI

Kurikulum otrokom daje pravico do izbire in drugačnosti. Naloga strokovnih delavk pa je odkrivanje in podpiranje otrokovih sposobnosti.

Otroci imajo izjemno sposobnost, da se z vrstniki uskladijo. Mlajši ko so otroci, večje so individualne razlike in potrebe med njimi. Zlasti velike razlike med vrstniki so v emocionalnem in socialnem razvoju. Otrok, ki se po nečem razlikuje od ostalih v oddelku, je le eden izmed vrstnikov z različnimi potrebami. Gre za zelo pomemben proces medsebojnega navajanja na skupno življenje. Pri skupnem sožitju imajo zelo pomembno vlogo strokovni delavci in starši. Pomembno je zlasti njihovo sprejemanje in odnos do drugačnosti.

Cugmasova (1998) pravi, da strokovne delavke v vrtcu otrokom predstavljajo identifikacijsko figuro in socialno instanco. Torej se bodo otroci na drugačnost odzivali tako, kot vidijo pri svojih starših, vzgojiteljici, pomočnici...

AGRESIVNO VEDENJE

V starosti od enega do treh let skušajo strokovne delavke s hitro reakcijo preprečiti agresivno vedenje, ki je povsem razvojno pogojeno. Dvoletni otroci raziskujejo lastne moči in reakcije drugih otrok. Agresivnost je včasih lahko le posledica zunanjih in notranjih konfliktov in je z vzgojnim ravnanjem ni mogoče niti koristno preprečiti. Vse več strokovnjakov je mnenja, da so konflikti med otroki učne situacije, ki dajejo možnosti za razvoj socialnih sposobnosti.

Pomembno je odzivanje odraslih oseb, ki so v neposredni bližini. Popolnoma nesprejemljivo je kaznovanje. Kaznovanje je oblika zunanje kontrole, ki je največkrat neučinkovita. Strokovne delavke bi morale agresivne situacije otrok izkoristiti za razgovor in učenje o obvladovanju lastnega vedenja. Otroke vendar želimo naučiti samonadzora in pozitivnega vedenja! Navadno v starejših oddelkih veljajo dogovorjena pravila obnašanja in ravnanja. Dogovor vključuje tudi posledice ob neupoštevanju pravil. Pri 24 otrocih v oddelku so takšna pravila nujna, ker nihče ne sme ravnati tako, da prizadene drugega otroka. To učenje za otroke ni enostavno niti preprosto, saj se morajo naučiti nadzorovati čustvene in impulzivne izbruhe v konfliktnih situacijah.

Batističeva pravi, da je agresivno vedenje tudi nujen del odraščanja, v katerem mora otrok premagati egocentrizem (prevlado principa ugodja), sprejeti moralne norme okolja in osvojiti sposobnosti za sobivanje z drugimi. Vse več strokovnjakov je mnenja, da so konflikti med otroki učne situacije, ki dajejo možnosti za razvoj socialnih sposobnosti. Agresivnost je včasih lahko le posledica zunanjih in notranjih konfliktov in je z vzgojnim ravnanjem ni mogoče niti koristno preprečiti.

MEŠANE SKUPINE

Nekateri starši menijo, da otroci nimajo dovolj možnosti za učenje, ker niso v starostno homogeni skupini.

Mnenja strokovnjakov (npr. Marjanovič Umek, 2001; Mounts in Roopnarine, 1987; Katz, Evangelou in Hartman, 1990) so o starostno mešanih skupinah zelo pozitivna. Menijo, da je v naših pojmovanjih zgodnjih odnosov med vrstniki, pretirano poudarjen pomen druženja z enako starimi vrstniki. Dejstvo je, da so že v družini skupaj različno stari otroci in odrasli, zato naj bi bile starostno heterogene skupine bolj »naravne« od starostno homogenih. Druženje različno starih otrok pomembno vpliva na njihovo socializacijo. V nekaterih slovenskih vrtcih so starostno mešane skupine stalnica ravno zaradi navedenih vzrokov.

ODKLANJANJE VRTCA

Za mlajše otroke je značilno, da imajo jutranje težave. Otroci imajo večje težave po daljši odsotnosti iz vrtca, včasih so zjutraj zaradi različnih vzrokov premalo naspani in se počutijo slabše, kar še poveča željo po mamini bližini. V starejših skupinah prihaja tudi do konfliktov med prijatelji vrstniki. Ti medsebojni konflikti so tudi pogosti vzroki za občasno odklanjanje vrtca. Značilno za to obdobje je, da so čustva nestalna, zelo plastična, da se hitro menjavajo in da so odvisna tudi od otrokovega okolja in od tega kako ravnajo z njim.

S starostjo se stabilnost lastnosti in vedenja otrok večja. Težave pa preprosto izginejo.

Če družina pomeni kraj največje varnosti, potem mora biti vrtec kraj druge največje varnosti za otroke. Otrok mora v vrtcu začititi, da je sprejet, da ga imata vzgojiteljica in pomočnica radi in da ga imajo radi tudi vrstniki. Varnost pomeni biti sprejet z vso svojo individualnostjo, težavami in posebnostmi. Strokovne delavke v vrtcu morajo omogočiti otrokom doživljanje občutkov zadovoljstva, varnosti, gotovosti in zaupanja. Otrok mora občutiti, da je v njegovi bližini oseba, na katero se lahko obrne vedno, kadar je v težavah in ki mu bo pomagala z razumevanjem.

POČITEK V VRTCU

Pri izbiri počitka bi morali upoštevati, da geslo »za vse otroke enako« (lahko) škoduje. Potreba po počitku je individualna in otroci jo izkazujejo v različnih oblikah utrujenosti.

V Kurikulumu je zapisano, da počitek in spanje ne bi smela biti ne obvezna, ne časovno preveč strogo določena.

Organizacija počitka je odvisna od individualnih potreb, organizacije posebej utrudljivih dejavnosti, sprehodov, obiskov različnih institucij, izletov. Pri otrocih v starosti do 3. leta bi vendarle morali zaupati v presojo strokovnih delavk.

PREHRANA V VRTCU

Tako kot pri spanju, je v Kurikulumu zapisano, da je otrokom dopuščena izbira in možnost, da si sami postrežejo, če to želijo. Seveda, ko to že zmorejo. Spodbujanje otrok pri hranjenju je lahko zaželeno, težko pa je reči, kje je tista meja, ko lahko postane tudi pretirano. Otrokom moramo zaupati, da sami presodijo ali so siti ali lačni. Dojenčkom je to dovoljeno, ker jih preprosto ne moremo prisiliti, da popijejo ali pojedjo več kot potrebujejo. Zakaj o starejšem otroku razmišljamo drugače?

OMEJEVANJE GIBANJA

Z gibanjem otrok zaznava in odkriva svoje telo, preizkuša, kaj telo zmore, doživlja veselje in ponos ob razvijajočih se sposobnostih in spretnostih ter gradi zaupanje vase. Hkrati daje gibanje otroku občutek ugodja, varnosti, veselja, skratka dobrega počutja. Mnoge gibalne dejavnosti od otroka zahtevajo, da se zaveda drugih otrok in odraslih, da z njimi deli prostor in stvari, da sodeluje. Tudi zaradi navedenega je včasih potrebno omejiti gibanje.

MEDOSEBNI ODNOSI

Odnosi med zaposlenimi pomembno vplivajo na počutje strokovnih delavk na delovnem mestu, počutje pa se odraža v delu z otroki. Na delovnem mestu prebijemo skoraj tretjino leta. Vzgojiteljica od štiri do šest ur dnevno preživi s pomočnico vzgojiteljice, ki skupaj sestavljata usklajen ali popolnoma različen par v oddelku različnih otrok. Vzgojiteljica in pomočnica se lahko dopolnjujeta glede znanja, sposobnosti, spretnosti, osebnih lastnosti. Prav njune osebne lastnosti so lahko tako različne, da »partnerska zveza« ne vzdrži dlje kot eno šolsko leto. Iskanje in usklajevanje parov strokovnih delavk je zelo zahtevno in včasih se nam zgodi, da nismo uspešni.

Pripravila:
Marjana Jazbec, univ. dipl. ped.